

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
استان اصفهان

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اصفهان

دانشکده بهداشت

گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی

راهنمای نحوه نگارش پایان نامه کارشناسی ارشد

و رساله دکتری تخصصی (Ph.D)

۱۳۹۴

مقدمه

تحقیق، دانشی است که مستلزم شناخت اصول و قواعد و روش‌ها است و پژوهشگر با فراگرفتن و قبول کردن آن اصول، علاوه بر اعتبار بخشیدن به دستاوردهای تحقیقاتی خویش و دستیابی به نتایج جدید و مفید در سایه‌ی جستجو و کاوش مستمر و بی‌وقفه، چه بسا به ترمیم خطاهای پیشین خود یا دیگران نیز توفیق یابد. در نظام‌های آموزشی و پژوهشی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی به عنوان پژوهشگر شناخته می‌شوند. یکی از اهداف ارائه پایان‌نامه یا رساله، آشنایی دانشجویان گرامی با نحوه‌ی نگارش و تنظیم مطالب یک موضوع علمی است. در اینجا تمام نکات لازم را نمی‌توان بیان کرد، اما برای ایجاد هماهنگی بین پایان‌نامه‌ها یا رساله‌ها لازم است دانشجویان، پایان‌نامه خود را به زبان فارسی تنظیم نموده و نکات زیر را در تهیه‌ی پایان‌نامه رعایت نمایند.

الف) ترتیب محتوی پایان‌نامه

۱. صفحه‌ی روی جلد سمت راست (فارسی)
۲. صفحه‌ی سفید (آستر بدرقه)
۳. صفحه‌ی بسم الله الرحمن الرحيم
۴. صورتجلسه دفاع
۵. صفحه‌ی عنوان فارسی (طبق فرم پیوست)
۶. صفحه‌ی تقدیم (در صورت تمایل)
۷. صفحه‌ی تقدیر و تشکر
۸. چکیده
۹. فهرست مطالب
۱۰. فهرست جدول‌ها
۱۱. فهرست شکل‌ها
۱۲. فهرست اختصارها
۱۳. فهرست علائم و نشانه‌ها (در صورت نیاز)
۱۴. واژه‌نامه
۱۵. فصل اول: مقدمه
۱۶. فصل دوم: اهداف و فرضیات و جدول متغیرها
۱۷. فصل سوم: مواد و روش‌ها
۱۸. فصل چهارم: یافته‌ها
۱۹. فصل پنجم: بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۲۰. فهرست منابع
۲۱. پیوست‌ها (نامه پذیرش مقاله و مقاله)
۲۲. چکیده‌ی انگلیسی
۲۳. صفحه‌ی روی جلد سمت چپ (انگلیسی) - طبق فرم پیوست

ب) شیوه ی نگارش پایان نامه

۱) جلد پایان نامه: جلد از نوع گالینگور انتخاب و مندرجات روی آن بصورت زرکوب چاپ شود. رنگ روی جلد برای پایان نامه های کارشناسی ارشد حتماً آبی تیره (سرمه ای) و برای رساله های دکتری حتماً مشکی و ترجیحاً از نوع ساده انتخاب شود. مشخصات عنوان پایان نامه، نام استاد راهنما و استاد مشاور باید روی جلد حک شود. در قسمت عطف، قسمتی از عنوان پایان نامه به همراه سه نقطه، نام و نام خانوادگی نویسنده و سال و ماه، زرکوب شود. در مجله‌هایی که برای استاد / اساتید مشاور تهیه می شود، درج اسم یا اسامی آنها بر روی جلد گالینگور بلامانع است.

۲) کاغذ و تایپ: کلیه ی قسمت های پایان نامه باید روی کاغذ سفید مرغوب تایپ گردد. ابعاد کاغذ ۲۱ در ۲۹/۷ (آ چهار) می باشد. تمامی متن ها روی کاغذ یک رو تایپ شده و نوع قلم مورد استفاده در تمامی متن یکنواخت و با اندازه ۱۴ باشد. فقط یکی از فونت های ، B Lotus, B Zar, B Nazanin و B Mitra استفاده شود. نوع قلم برای عنوان ها و تیترها می تواند متفاوت انتخاب شود مثلاً B Titr .

از گذاشتن دونقطه در عنوان ها، تیترها و زیرتیترها خوداری شود. برای نوشتن تمام مطالب انگلیسی از فونت Times New Roman با اندازه ۱۲ استفاده شود .

نکته مهم: ترجیحاً حداکثر تعداد صفحات پایان نامه بدون پیوست ها برای مقطع کارشناسی ارشد ۱۲۰ صفحه و برای مقطع دکتری ۱۵۰ صفحه باشد.

۳) فاصله گذاری و حاشیه بندی: تمام صفحات به صورت ساده و بدون استفاده از کادر تایپ شوند. استفاده از سر صفحه الزامی است. سرصفحه شامل عنوان فصل باشد و فاصله ی سطرها در تمام متن ۱/۵، اما فاصله ی سطرها در چکیده (فارسی و انگلیسی) برابر ۱ سانتی متر می باشد.

حاشیه ی سمت راست و بالا مساوی ۳ سانتی متر و حاشیه ی سمت چپ و پایین برابر ۲/۵ می باشد. این حاشیه ها باید در سرتاسر پایان نامه رعایت شود. در صورتی که در برخی موارد اندازه شکل ها یا جدول ها بزرگتر از فضای داخل حاشیه ها باشد، با کوچک کردن آنها و یا با استفاده از کاغذ آ سه (بصورت تاخورد) حاشیه رعایت گردد.

۴) شماره گذاری صفحات: هیچکدام از صفحات قبل از فهرست ها شماره گذاری نمی شوند. صفحات فهرست ها با حروف ابجد (الف، ب، و...) شماره گذاری می گردند. شماره گذاری با اعداد از اولین « صفحه (مقدمه) آغاز می شود و تا آخرین صفحه فصل پنج ادامه می یابد. شماره ی صفحه در پایین و در وسط قرار می گیرد. فاصله ی شماره ی صفحه در حدود ۱/۵ سانتی متر از لبه ی پایین است.

نکته: حروف ابجد : ابجد ، هوز، حطی ، کلمن ، سعفض ، قرشت ، ثخذ ، ضظغ

۵) شماره گذاری فصل ها، بخش ها: فصل ها، بخش ها و زیربخش ها به عدد شماره گذاری می شوند، بطوری که شماره ی فصل در سمت راست و شماره ی بخش بعد از آن آورده شود مانند:

۳-۲-۴. بیان کننده ی زیر بخش ۴ از بخش ۲ از فصل ۳ است.

۳-۲-۴-۱. بیان کننده ی زیر بخش ۱ از بخش ۴ از بخش ۲ از فصل ۳ است.

نکته مهم: مابین شماره ها و نوشتار به جای نقطه و یا خط تیره، دو فاصله (space) ایجاد شود.

۶) شماره گذاری روابط ریاضی و فرمول ها: فرمول ها در هر فصل به طور جداگانه و به ترتیبی که در متن می آیند، در داخل پیرانتز به عدد شماره گذاری می شوند، به طوری که شماره ی فصل در سمت راست و شماره ی فرمول بعد از آن آورده می شود. فرمول سمت چپ و شماره ی آن در سمت راست صفحه قرار گیرد.

۷) صفحه ی بسم الله: صفحه ی بسم الله الرحمن الرحيم به شکل ساده و مشخصی صفحه آرائی گردد و از بکار بردن هر گونه کادر و تزئینات مختلف خودداری شود.

۸) صفحه ی تقدیر و تشکر: در صفحه ی تقدیر و تشکر از افرادی که در به انجام رسیدن پایان نامه به نحو موثری همکاری نموده اند سپاسگزاری می شود. چنانچه پایان نامه در قالب طرح پژوهشی و با دریافت کمک مالی از مراکز و دستگاههای خاص انجام شده باشد، ذکر نام مراکز تصویب کننده و تأمین کننده ی بودجه طرح و شماره و تاریخ تصویب طرح الزامی است.

۹) چکیده: هر پایان نامه با چکیده آغاز می گردد. چکیده بخشی از پایان نامه است که خواننده را به مطالعه آن علاقمند می کند و یا از آن می گریزند. چکیده حداکثر در دو صفحه شامل خلاصه ای از مسأله، روش تحقیق، روش بررسی (ابزار و مواد)، یافته ها و بحث و نتیجه گیری است. چکیده باید مختصر و مفید باشد و از کلی گویی در ارایه نتایج خودداری گردد. نتایج بیشتر حجم چکیده را به خود اختصاص می دهد. چکیده جدا از پایان نامه باید به تنهایی مستقل و گویا باشد. در چکیده از ذکر منابع، اشاره به جداول و نمودارها باید اجتناب شود. تمیز بودن مطلب، نداشتن غلط های املائی یا دستور زبانی و رعایت دقت و تسلسل روند نگارش چکیده از نکات مهم دیگری است که باید در نظر گرفته شود. چکیده به صورت فارسی و انگلیسی تهیه می شود. خلاصه فارسی و انگلیسی باید با یکدیگر مطابقت داشته باشند. حداکثر تعداد کلمات چکیده ۱۰۰۰ کلمه باشد. چکیده انگلیسی (Abstract) با قلم Time New Roman و اندازه ۱۲ نوشته می شود.

نکته: کلمات کلیدی در انتهای چکیده آورده شود. تعداد کلمات کلیدی حداکثر پنج مورد می باشد.

۱۰) واژه نامه: در صفحه ی واژه نامه باید معادل فارسی واژه های انگلیسی موجود در متن که از مقالات و متون انگلیسی ترجمه و معادل سازی گردیده اند، نوشته شوند. معمولاً واژه هایی مورد نظر می باشند که قبلاً مصطلح نبوده اند. صفحه واژه نامه دو ستون دارد که ستون چپ واژه انگلیسی و ستون سمت راست، مقابل هر واژه، معادل فارسی آن نوشته می شود. واژه ها به ترتیب حروف الفبای فارسی مرتب می شوند.

۱۱) فصل اول: مقدمه

در ابتدای این فصل شرح کلی مسأله، اهمیت موضوع، مرور متون، (مطالعات بالینی و نظری انجام شده قبلی)، اشاره ی کلی به جنبه های نوآوری موضوع پایان نامه و سپس هدف مطالعه بطور کامل بیان می گردد.

۱۲) فصل دوم: اهداف و فرضیات (سئوالات) و جدول متغیرها

۱۳) فصل سوم: مواد و روش ها

به نوع مطالعه، کلیه ی روش های مورد استفاده در تحقیق، روش های انتخاب نمونه و نمونه برداری، مواد، وسایل و تکنیک ها و آزمایش های مورد استفاده اشاره می شود. همچنین در این فصل روش های آماری تجزیه و تحلیل و توصیف نتایج آورده می شود.

۱۴) فصل چهارم: یافته ها

در این فصل نتایج حاصل از تحقیق به صورت جدول و نمودار (به همراه توضیح مختصر) و همچنین متن به طور مشخص و مرتب بر اساس روش اجرای تحقیق ارایه می گردد. از ارایه ی تحلیل و بحث در این فصل خودداری شود.

۱۵) فصل پنجم: بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها

در این فصل در رابطه با نتایج حاصل از تحقیق بحث می گردد. همچنین با نتایج محققین دیگر مقایسه و بحث می شود. مقایسه نتیجه های بدست آمده با هدف های از قبل تعیین شده و دستیابی های نوین در این جا ذکر می شوند و مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند. محقق جهت بیان چالش ها و نیازهای پژوهشی آینده در قالب پیشنهاد برای تحقیقات بعدی، به طرح چند موضوع در راستای تحقیقات خود می پردازد. در این

فصل ذکر محدودیت های زمانی، تجهیزاتی، تکنیکی و سئوالات و فرضیات که ارتباط نزدیکی با این پژوهش داشته و امکان پاسخ یا اجرای آنها فراهم نشده است حایز اهمیت است.

۱۶) جدولها، شکلها: جدولها، نمودارها و تصویرها باید خوانا، مرتب و مستقل باشند. هر جدول، نمودار و تصویر باید بدون نیاز به مراجعه به متن بتواند اطلاعات مورد نظر را ارائه دهد و یافته های موجود در آن قابل تجزیه، تحلیل و ارزیابی باشد. در بسیاری از مواقع، محتوای جدول های کوچک را می توان در متن گنجانده. اگر مطالب تکراری در جدول وجود دارد می توان آنها را نیز بطور خلاصه در متن ذکر کرد. از آنجا که نوشتن جدول وقت بیشتری می گیرد، رعایت اختصار در اندازه، ترتیب و سازماندهی جدول باید

از نکات اصلی مورد نظر در طراحی نتایجی باشد. جدول نباید مستقیماً از خروجی نرم افزارها کپی شود، بلکه لازم است با فرمت فارسی در نرم افزار Word طراحی و تکمیل شود. ترجیحاً فرمت جدول ها بدون خطوط سطر و ستون و بصورت *Table list 3* باشند. هر جدول دارای شماره و عنوان است. پاورقی و علائم اختصاری ممکن است در بعضی جدول ها ضروری باشند. شماره ی جدول اصولاً بطور مسلسل و با ذکر شماره ی فصل و شماره ی جدول در وسط بالای جدول نوشته می شود (مابین شماره جدول و عنوان جدول به جای استفاده از نقطه و یا خط تیره، دو space ایجاد شود). عنوان جدول باید مختصر، مفید و کامل باشد. بهتر است مطالب در متن فاصله گنجانده شوند. بسیاری از مطالعات امروزی، بخصوص با میکروسکوپ الکترونیکی، نیاز به ارائه تصاویر دارند. استفاده از عکس زمانی موثر است که عکس به خوبی مطلب مورد نظر را در معرض دید خواننده قرار دهد. اگر مطلب مورد نظر را می توان از طریق جدول یا نمودار ارائه داد، شاید نیاز به ارائه تصویر نباشد. همه ی نمودارها، تصاویر و طرح های شماتیک تحت عنوان شکل ارایه می گردند. شماره ی شکل بطور مسلسل و با ذکر شماره ی فصل و شماره ی شکل در وسط پایین شکل نوشته می شود (مابین شماره شکل و عنوان شکل به جای استفاده از نقطه، دو فاصله ایجاد شود). از تکرار محتویات جدول ها و شکل ها در متن خودداری شود. همچنین از ارایه ی داده ها هم در جدول و هم بصورت شکل خودداری شود.

نکته مهم: در انتهای عنوان جدولها و شکلهای اقتباس شده از مراجع دیگر شماره مرجع یا مراجع در داخل کروشه آورده شود.

۱۷) نحوه ی ارجاع منابع در متن: لازم است در متن به کلیه ی منابعی که مورد استفاده قرار می گیرد، اشاره شود. چنانچه در داخل متن از یک منبع مطالبی نقل شود، بلافاصله پس از خاتمه ی جمله و قبل از نقطه در داخل کروشه شماره ی مرجع ذکر می گردد. نحوه ی ارجاع در متن به روش ونکوور (Vancouver) می باشد.

سبک ونکوور:

- مراجع به ترتیبی که در متن می آیند شماره گذاری می شوند (برای هر مرجع یک عدد اختصاص می یابد).
- در این روش مراجع به ترتیب شماره در فهرست منابع ذکر خواهد شد (نه بر حسب حروف الفبا).
- چنانچه منبعی به دفعات در یک متن مورد استفاده قرار گیرد همان شماره ی استناد اول دوباره ذکر می شود و تغییری در شماره استناد آن داده نمی شود.
- وقتی در یک محل در متن به منابع متعددی استناد می شود، از خط فاصله (-) برای توالی اولین عدد و آخرین عدد و از ویرگول (،) برای جداسازی شماره متعدد استفاده می شود. مثال: (۳،۵،۷-۹)

۱۸) فهرست منابع:

- تمام منابع مورد استفاده در پایان نامه باید به زبان انگلیسی تنظیم شود

- تاکید می گردد که در مورد منابع فارسی از ترجمه انگلیسی و مشخصات ذکر شده منبع مربوطه به زبان انگلیسی استفاده شود و در انتهای آن عبارت (In Persian) در داخل پرانتز نوشته شود.
- از بکارگیری خلاصه مقالات به عنوان منابع پرهیز شود
- مقالات چاپ شده یا آنهایی که برای چاپ پذیرفته شده است انتخاب گردند.
- اگر مقاله برای چاپ پذیرفته شده ولی هنوز چاپ نشده است باید هنگام اشاره به آن پس از نام مجله مربوطه عبارت (In press) داخل پرانتز ذکر شود.
- در صورتی که از منبع اینترنتی استفاده شده باشد، آدرس کامل (URL) آن نوشته شود .
- در صورتی که تعداد نویسندگان بیش از ۶ نفر باشد، مشخصات ۶ نویسنده ی اول به طور کامل نوشته شود و پس از آن عبارت "et al." آورده شود. بدیهی است اگر تعداد نویسندگان برابر یا کم تر از ۶ نفر بود ذکر مشخصات تمامی آنان ضرورت دارد.
- **نکته مهم:** استفاده از End note و Reference manager و غیره بلامانع است. مشروط بر اینکه دقیقاً مطابق با فرمت فهرست منابع که ذیل آمده است تنظیم شده باشد.

• مقاله چاپ شده در مجله

ترتیب نوشتن مشخصات مقالات:

نام خانوادگی نویسنده فاصله حرف اول نام کوچک نویسنده نقطه عنوان مقاله نقطه نام مجله (تأکید میشود نام مجله بصورت گسترده و نه به اختصار نوشته شود) نقطه سال انتشار داخل پرانتز نقطه کما شماره جلد شماره مجله (داخل پرانتز) دونقطه شماره صفحات نقطه
 Jafari MJ, Shafiei B, Rezazadeh Azari M, Movahhedi M. Occupational exposure to welding fumes using different ventilation scenarios. International Journal of Occupational Hygiene. 2010;(9)2:1-5.

- مقاله ی ارایه شده در همایش همایش ها:

Yavari P, Abadi A, Mehrabi Y. Mortality and changing epidemiological trends in Iran during 1979-2001 with emphasis on cancer. Proceedings of the International Symposium on Predictive Oncology and Intervention Strategies; 2004 Feb. 7-10; Nice, France. P. 325-329.

• کتاب

Crittenden JC, Rhodes TR, Hand DW, Howe KJ, Tchobanoglous G. Water treatment: principles and design. 2nd ed. New Yourk: John Wiley & Sons Inc; 2005. p. 200-215.

• بخشی یا فصلی از کتابی که به وسیله یک یا چند نویسنده نوشته شده است

Phillips SJ, Whisnant JP. Hypertension and stroke. In: Laragh JH, Brenner BM, editors. Hypertension: pathophysiology, diagnosis, and management. 2nd ed. New York: Raven Press; 1995. p. 465-78.

• پایان نامه

Fearing DA. Process options for the water treatment of humic rich waters [dissertation]. School of Water Sciences: Cranfield University, 2004. p. 56-71.

• نحوه ی نوشتن مطالب اینترنتی و وب سایت ها به عنوان مرجع:

در صورتی که قسمتی از وب سایت به عنوان مرجع باشد به صورت مثال زیر در فهرست منابع وارد خواهد شد:
نویسنده - عنوان صفحه (مدرک) - سال انتشار - عنوان وب سایت درج عبارت: Available from: - مشاهده صفحه.

Kilmartin M. Women in GP: a strategy for women GPs. 2003. RACGP Online. Available from: <http://www.racgp.org.au/>. Accessed Jul. 30, 2003.

در صورتی که کل وب سایت به عنوان مرجع باشد، در همان محل اشاره گردیده و در فهرست منابع وارد نخواهد شد. تاکید می گردد مانند مثال بالا در انتهای مرجع نویسی اینترنتی، تاریخ مراجعه (Accessed) نوشته شود.

ج) آماده سازی و صحافی

پس از برگزاری جلسه دفاع و انجام اصلاحات لازم و نیز تایید محتوی اصلاح شده پایان نامه از لحاظ علمی و مطابقت دقیق نگارش آن با راهنمای حاضر توسط استاد (اساتید) راهنما، باید به تعداد کافی از مجلد پایان نامه صحافی شود. علاوه بر جلد های مورد نیاز دانشجوی، استاد/اساتید راهنما، استاد/اساتید مشاور و گروه مربوطه دو نسخه از پایان نامه برای نگهداری در دفتر گروه مربوطه و کتابخانه دانشکده به همراه یک نسخه الکترونیکی با فرمت های Word و PDF که همه فصل ها و مطالب پایان نامه بصورت یک فایل یکپارچه باشد بر روی CD عیناً مطابق با پایان نامه ی مجلد مورد نیاز است. دانشجویانی که محل اجرای پایان نامه ی آنها یکی از مراکز تحقیقاتی یا حمایت کننده مالی باشد، بایستی یک نسخه چاپی دیگر به مرکز مربوطه تحویل دهند. تمام نسخه های صحافی شده بایستی از هر جهت یکسان باشند.

پیوست ۱: صفحهٔ روی جلد (فارسی)

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اصفهان

دانشکده بهداشت

گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی

پایان نامه

برای دریافت درجهٔ کارشناسی ارشد/دکتری (PhD)

در رشتهٔ .....

شماره طرح .....

عنوان

استاد (اساتید) راهنما

استاد مشاور

نگارش

ماه سال

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اصفهان
دانشکده بهداشت

گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد/دکتری (PhD)

در رشته

شماره طرح .....

عنوان

استاد (اساتید) راهنما

نگارش

ماه سال

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی
استان اصفهان

پیوست ۳: صفحه عنوان انگلیسی

**Esfahan University of Medical Sciences
School of Public Health
Epidemiology and Biostatistics Department**

Thesis submitted for the degree of MSc (PhD) in

NO:-----

Title

Supervisor

Dr.-----

Advisor (s)

Dr.-----

By

Month-Year

پیوست ۴: صفحه روی جلد (انگلیسی)

**Esfahan University of Medical Sciences
School of Public Health**

Epidemiology and Biostatistics Department

Thesis submitted for the degree of MSc (PhD) in

.....
No:.....

Title
.....

Supervisor

Dr......

Advisor (s)

Dr......

By
.....

Month-Year